

Excursió a la vall del Madriu (Andorra)

Albert Pèlachs i Joan Manuel Soriano

Ara com ara, allò que succeeix a la major part del Pirineus catalans té a veure amb dos processos manifestament enfrontats i oposats que a Andorra a més són clarament dissimètrics: l'abandonament del territori per una banda o el seu ús intens per una altra. Per això el 12 de juny de 2015 a la tarda la intensitat d'ocupació del sòl andorrà se'n fa palesa en travessar la frontera amb un fons de vall que no respecta cap norma de prevenció raonable de riscos d'avingudes i ocupa parets que amenacen caigudes de blocs i esllavissades de vessant, les quals es combat amb tècnica i enginyeria del segle XXI. La publicitat de carretera, la construcció i l'anunci de les grans zones d'allotjament i serveis turístics condueixen a les compres i als dominis esquiables. A les portes de l'estiu a Andorra és temporada baixa. L'ocupació de l'espai és paradigmàtica i la sensació de ple a banda i banda del Valira quan arribes a Andorra la Vella no té res a envejar a cap zona urbana convencional, amb la diferència que l'horitzó és finit perquè ens trobem envoltats i encaixats entre muntanyes. El país petit és a l'arribada un gran continu urbà que travessem fins que enfilem cap a la presa d'Engolasters. Per això, quan l'1 de juliol del 2004 la UNESCO va declarar la vall del Madriu-Perafita-Claror paisatge cultural de patrimoni mundial i va destacar que "la preservació d'una vall major en la seva totalitat és un fet insòlit, i l'únic cas que s'ha donat als Pirineus", va convertir la raresa en valor i el quasi abandonament en excepcionalitat. El Yin i el Yang andorrà. El conjunt sencer coincideix amb la conca hidrogràfica del riu Madriu. Un territori "aïllat" del tarannà andorrà de finals del segle XX i principis del XXI que ara n'és una de les joies amb un important reconeixement conjunt del patrimoni natural i cultural i que és resultat de la pressió popular andorrana.

El dissabte 13 de juny es van fer dos grups davant l'amenaça raonada –i posteriorment confirmada– de pluja. Un grup petit va fer una excursió al voltant de la presa d'Engolasters amb visita a la Casa de Guardes, la presa, l'estany, la vàlvula de capçalera i la galeria interior de la presa. Un segon grup

va fer un recorregut per la part baixa de la vall (presa d'Engolasters, bordes de Ràmio, refugi de Fontverd i retorn a la presa d'Engolasters) amb l'acompanyament d'Abel Fortó García (Departament de Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra; Àmbit de Recerca Històrica) amb qui vam poder entendre millor els compromisos adquirits amb la UNESCO i la feina de gestionar un 10% del territori andorrà pertanyent a les parròquies d'Encamp, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany. I de Raquel Cunill Artigas (membre del Grup de Recerca en Àrees de Muntanya i Paisatge del Departament de Geografia de la UAB) experta en pedoantracologia i que ens explicà una recerca sobre avetoses que està duent a terme en el marc dels projectes de temàtica andorrana (2014) finançat pel Departament d'Ensenyament Superior i Recerca del Govern d'Andorra.

A la visita vam tenir l'oportunitat de discutir sobre la història de la vegetació als Pirineus i debatre sobre la gestió d'una vall que actualment té un rept enorme perquè la seva declaració va lligada a les pràctiques anomenades tradicionals, és a dir, als usos propis del sector primari (agricultura, ramaderia i silvicultura) així com també d'altres activitats que han aprofitat els recursos naturals i que pel temps que fa que existeixen ja es podrien considerar també com a clàssiques (mineria, carboneig i aprofitament hidroelèctric, etc.). És a dir, la vall ha de gestionar un món de pràctiques que es va acabar fa mig segle i que té un paper residual a Andorra. La Declaració és part de la lluita per fer que no desaparegui del tot. Veurem si el Pla de Gestió que té un any de vida ho podrà aconseguir i l'espai podrà mantenir l'etiqueta de la UNESCO. De moment, tal i com vam poder observar el dia de l'excursió, la vall atrau curses de muntanya i grups excursionistes que han potenciat el seu valor social i simbòlic. La paradoxa radica en el fet que totes dues pràctiques reforcen el paper dels serveis i del turisme andorrà i l'allunyen dels costums que l'han fet mereixedor de ser Patrimoni de la Humanitat. El temps dirà si serà suficient per mantenir la vall del Madriu-Perafita-Claror com una de les singularitats destacades dels Pirineus.

Més informació

Per saber-ne més del Museu de l'Electricitat d'Andorra, visiteu: <http://www.museumw.ad/cal/index.aspx>

Per saber-ne més de la vall del Madriu mireu els estudis fets durant els darrers 10 anys, la majoria disponibles a: http://www.madriu-perafita-claror.ad/?page_id=547; no deixeu de donar-hi un cop d'ull.

Panorama sobre Andorra la Vella, camí de la vall del Madriu.
Foto: Rafael Giménez-Capdevila

Parets de pedra seca que envolten les bordes de Ràmio.
Foto: Rafael Giménez-Capdevila

El riu Madriu i el GR-11 que vam seguir parcialment.

Foto: Rafael Giménez-Capdevila

D'esquerra a dreta, drets: Rosa Anna Felip, Abel Fortó, Francesc de Santiago (amb barret), Francesc Nadal, Francisca Guerola, Jesús Burgueño, Francesc Bonjoch, Raquel Cunill, Joan M. Soriano, Rafael Giménez-Capdevila i Cèsar Pasadas. A baix: Francesc Castellet, Antonio Buj, Assumpta Rovira i Albert Pèlachs.

Foto: Cèsar Pasadas